

1950 чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күрүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп Статистик Эргелелиниң дыңнады

(Төңүзү, Эгези I дугаар арында)

Тудуушкунда чер болгаш бетон ажылдарына база демир орук болгаш суг транспортунда чүдүрүр-дүжүрүр ажылдары механизастары өскөн.

1950 чылдың дүргүзүндө чаа бедик бүдүрүкчүлүг чорудулгаларынын оон ыңай шигээдизиниң болгаш хөгжүдөзү үргүлчүлүк келген.

Кара металлургияда шойноң болгаш каңың бүдүрүлгезиниң технологиясын улам сайырадыры болгаш чаа хевир-лиг машиналары болгаш приборлары белектөөринге чутула прокаттың тускай профильдерин болгаш маршаларын бүдүрүрүн чорудуп келген. Прокаттың тускай профилдерин хереглэниң машина тудуушкунунга болгаш тудууга металл чарыдалын кызырар арганы берип турар.

Өңүг металлургия өңүг болгаш ховар металлдарын тып алырын бедиринге бообазыраткан дериншикиннерин болгаш бүдүрүлгениң чаа технологиянын шигээдизин алып ажылды чорудуп келген.

Даг-руда болгаш хөмүр-даш үлөтпүрүнге тывышкынык элээн депшил-гелиг методтарын, база руда болгаш хөмүр-даш тывышын бо уюң чаа хевир-лиг машиналарын хереглеп тургаш байлалталдарын неперетинип турган. Хөмүр-даш үлөтпүрүнге чер адааның механизириниң дистансылыг болгаш автоматтыг башкарылазынын талазы-биле ажылдар шигээдизинген.

Химия үлөтпүрүнге борбак хевирлиг минералдыг уюбенилери бүдүрүп үндүрүрүн организастаан база ол ышкыш көдөзү ажыл-агый култураларының хоралакчылары-биле демиселге бедик шынарлыг чаа хоран химикаттарын бүдүрүп үндүрүрүн элээн калбарган. Синтетик чаа химикаттар бүдүрүрүн шигээдизинген.

Машина тудуушкунунга шуктулга болгаш дарганаалга-кетелге бүдүрүлгезинге, металл болбазырадырынга, изидилге болгаш канналга ажылдарына чаа технология чорудулгаларын улам хөгжүдери болгаш неперетинип чорудуп келген. 1950 чылда демир кезер станоктарын дүрген ажылдарынче шилчипти 1949 чылдазында 2 каттап хөй болган.

1950 чылда машина тудуушкунунга кезектери аныктып кылырынга болгаш бедирлер база машиналар, яныз бүрү автоматтар болгаш чартык автоматтар чыып таарыштарына автоматтыг болгаш конвейер шугумнарын бүдүрүлгө оон ыңай шигээдизиниң талазы-биле ажылдар чорутунган болгаш технологтуг ажылдын чорудулгаларын хынаарына приборларын аныктып алуу-биле калбарган.

Металлургия үлөтпүрүнге домен болгаш мартен суутуларына одаашкын чорудулгаларынын хыналдазын автоматчыдарын хереглэнип калбарган.

Чыгыш күжү-биле болгаш суг күжү-биле ажылдар электри станцияларының болгаш бустуң бедик базышкыны-биле ажылдар электри станцияларының херекселдерин автоматчыдарын, оон ыңай шигээдизин алырының талазы-биле ажылдарын электри станцияларына чоруткан.

Чийк үлөтпүрүге бедик бүдүрүкчүлүг чаа машиналарын болгаш автоматтыг аргышкын станоктарын ажылдап турган, бедик шынарлыг бүдүрүлгелери болгаш калбак хереглелдин бараанырадырынын шынарын бедирип турар кылырларын чаа методтарын ажылдары калбарган.

1950 чылда бүдүрүлгениң чорудулгаларын экижидеринче болгаш үндөзүн-биле сайырадырыңче уланган ажыл-чынарнын, инженер-техниктиг ажыл-дакчыларын чогадып кылган чүүлдериниң болгаш эзелечки саналдарынын саны өскөн. 1950 чылда чүгүлү үлөтпүр бүдүрүлгелерге шигээдизин чогадып кылган чүүлдериниң болгаш эзелечки саналдарынын саны 600 муң ажыг болган.

Чаа техниканы хөгжүдериниң болгаш шигээдизиниң талазы-биле 1950 чылда чөдөй алдынган чедикшикиннер-биле чергелештир чамдык хөмүр-даш шахталарын, рудниктерин, ыяш белегизин бүдүрүлгелерин комплекстиг механизацияга шилчидериниң талазы-биле доктаатынган онаалгаларын күсүдеринде, база ол ышкыш тудуу ажылдарын механизастаар талазы-биле болгаш дериншикинниң чамдык чаа чүдүдери бүдүрүп үндүрүрүн шигээдизин алырының талазы-биле онаалгаларын күсүселдезинде хожудаашкынар турган.

IV. КӨДӨЗ АЖЫЛ-АГЫЙ

Социалистик чер ажылын улам күдүрүрүн, колхозтарын болгаш совхозтарын ниитиниң мал ажылын хөгжүдери болгаш колхозтарын организастаарыңче талазы-биле быжылгаларынын хережде чаа-чаа чедикшикиннер 1950 чылда чөдөй алдынган.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында дүжүт додгайлаарынын талазы-биле күрүнең кол инспекция чериниң медээзи-биле алтырга, 1950 чылда тарна култураларынын, хөвөңиң болгаш чигир сөйлөзүмүн эки дүжүдүн база ол ышкыш техниктиг култураларынын, ногаа болгаш картофельдин эки болгаш ортума дүжүдүн алган.

1950 чылда тарна култураларынын ниити дүжүдү 7 миллиард 600 миллион пуд болган. Беш чыл планы-биле 1950 чылда доктаатынган тарна култураларынын дүжүдүнүн талазы-биле онаалга ажыры күсүтинген.

Хөвөңиң ниити дүжүдү 3 миллион 750 муң тонна болган болгаш беш чыл планының онаалгазындан 1950 чылда 650 муң тонна ашкан.

Чигир сөйлөзүмүн ниити дүжүдү 1950 чылда 1949 чылдың дүжүдүндөн 1.200 муң тонна ашкан.

1950 чылда бүгү култураларынын тарылга шөддери 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө, 6,6 миллион га өскөн, оон иштинде кызыл-тас 1,7 миллион га база хлопчатник—чартык миллион ажыг га өскөн. Мал чөми култураларынын тарылга шөддери улуу-биле өскөн.

1951 чылдың тарылгазына күзүн чынып тарыыр културалар тарылгазынын талазы-биле аныктыгы чедикшикинни дооскан. Күзүн чынып тарыыр култураларынын күрүне планы күсүтелинген. 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылдың күзүндө 1951 чылдың чыкты тарылгазына хереглээр күсүкү чер андарылазын улуг хемчээдизин-биле болгаш элээн эрте хуусааларда эртирген.

Эрткен чылын көдөзү ажыл-агыйның материал-техниктиг сууру улам өскөн болгаш быжыккан.

1950 чылда көдөзү ажыл-агый бирээви-ле 15 аяг күштүг 180 муң тракторларын, 46 муң комбайннарны, оон иштинде боду чоруур 23 муң комбайннарны, 83 муң чыкык автомашиналарын болгаш 1.700 муң жокулга чепсектерин болгаш көдөзү ажыл-агыйның өске-даа машиналарын алган.

Көдөзү ажыл-агыйның техниктиг чөлөкчүлүгү.

сеглээшкениниң өзүлдөзи 1950 чылда көдөзү ажыл-агый ажылдарынын механизациязынын деңгелин элээн бедир аргалыг болган. Машина-трактор станциялары 1950 чылда колхозтарга көдөзү ажыл-агый ажылдарын 1949 чылга бодаарга 15 хуу хөйну кылган. Тракторлар болгаш комбайннар паркының ажылдагы элээн экижиди. 1950 чылда колхозтарга чайын болгаш күзүн алдарган бүгү черлериниң 90 ажыг хуузун трактор күжү-биле кылган. Колхозтарга култураларынын бүгү шөддеринын чартык комбайннар-биле ажаап алган.

1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө көдөзү ажыл-агыйнын минералдыг уюбенилер болгаш кывар чүүл-биле хандыраары күсүдөзү.

Колхоз болгаш совхозтун хөй ниитиниң мал ажылынын хөгжүдөзүндө улуг чедикшикиннер чөдөй алдынган. Колхозтарда ниитиниң мал ажылынын баш санын баштайгы медээ-биле алтырга 1950 чылдың иштинде көдөзү: мыйыстыг бода мал—10 хуу, оон иштинде инек 20 хуу, хаванын баш саны—28 хуу, хөй болгаш өшкү—13 хуу болгаш чылгы мал—15 хуу. Күштүрүн баш саны колхозтарда 44 хуу көдүдөзү.

1950 чылдың иштинде ССРЭ-ниң совхозтар министрствозунун совхозтарында малдың баш санының өскөнү: мыйыстыг бода мал—11 хуу, оон иштинде инек 12 хуу, хаванын баш саны—15 хуу, хөй болгаш өшкү—10 хуу болгаш чылгы мал—14 хуу.

Ажыл-агыйның бүгү категорияларында—колхозтарда, совхозтарда, зохозчуларда база ажылчынаарда болгаш албан хаакчыттарда малдың ниити баш саны 1950 чылдың төңчүзүндө турганын бода: мыйыстыг улуг бода мал 57,2 миллион баш оон иштинде инек 24,2 миллион баш, хаванын 24,1 миллион баш, хөй болгаш өшкү 99 миллион баш, чылгы мал 13,7 миллион баш.

ССРЭ-ниң Европа кезээниң колхозтары, ыяш ажыл-агыйлары, ыяш камгалалының станциялары, ховулуг болгаш хову ыяштыг районнарын совхозтары хову камгалалынын ыяш тарып олуртурунун 1948 чылда бадыйатынган планын күсүтешипшаан, камгалал ыяш тарылгазын ниитизи-биле 1350 муң га шөлгө чоруткан болгаш тараан, оон иштинден 1950 чылда 760 муң га шөлгө, хову камгалалынын ыяш олуртурунун чыкты планын 1950 чылда ажыры күсүткен.

V. ДЕМИР ОРУК, СУГ БОЛГаш АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТУНУҢ ЧҮК СӨӨРТҮГГЕЛЕРИНИҢ ӨЗҮЛДЕЗИ

Демир-орук транспортунун чүк эргилдөөзиниң чыл планы 1950 чылда 105 хуу күсүтинген.

Дүн-хүнүн дүргүзүндө ортумаа-биле чүдүрүлгениң ниити планын 1950 чылда демир-оруктар 103 хуу күсүткен. Дүн-хүнүн дүргүзүндө ортумаа-биле чүк эргилдөөзиниң чыл планы 1950 чылда 105 хуу күсүтинген.

Чүдүрүлгези 1949 чылга удур 1950 чылда 13 хуу өскөн.

Чүк дажыглаар вагоинарын эргилдөөзин 1949 чылга деңгээрге, 1950 чылда 8 хуу дүргөткен. Ындыг болза-даа, 1950 чылда вагоонуң күрүне планы-биле

ле доктаатынган эргилдөөзиниң нормазы чөдөй алдынмаан.

Тонна-километрге одаашкын чарылгазы демир-оруктарга 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 5 хуу кызырылган.

Хем транспорту-биле чүк сөөртүлгези 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 16 хуу көвүдөзү, ындыг болза-даа, хем транспорту-биле чүк сөөртүлгези 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 18 хуу өскөн.

УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙЫНДА КАПИТАЛ АЖЫЛДАРЫНЫҢ ӨЗҮЛДЕЗИ
1949 чылга бодаарга 1950 чылда күрүнең капитал ажылдарынын хемчөөзү—123 хуу болуп турар, оон иштинде электри станцияларынын тудуунда 132 хуу, кара болгаш өңүг металлургияда 116 хуу, хөмүр-даш болгаш нефти үлөтпүрүнде 115 хуу, машина тудуушкунунда 109 хуу, тудуу материалдарынын үлөтпүрүндө 116 хуу, чийк болгаш ашкыч үлөтпүрүндө 110 хуу, машина-трактор станцияларынын болгаш совхозтар талазы-биле 148 хуу, транспортта 122 хуу, чуртталга тудуунда 118 хуу.

Тудуу министрстволары болгаш үлөтпүр министрстволарынын подряд организациялары 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда тудуу-монтаж ажылдарынын хемчөөзин улагырганнар. Аар индустрия бүдүрүлгелериниң тудуу министрствозу 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда тудуу-монтаж ажылдарынын хемчөөзин 16 хуу улагырган, машина тудуушкунунун бүдүрүлгелериниң тудуушкуну министрствозу—9 хуу, электри станцияларынын министрствозунун

1950 чылда совет садыгын улам калбартырын чорудуп келген. 1949 чылда үлөтпүр болгаш көдөзү ажыл-агый бүдүрүлгезиниң талазында чаа чедикшикиннер-биле, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүнүн өзүлдөзи-биле болгаш продукция бот-өртөөнүн чигээни-биле чергелештир чазак 1950 чылдың март 1-ден эгелеш картонка системаны солаанының соонда массалыг хереглелдин бараанырынын үүрмөктөн садар күрүнө өрткөрткөртүнүң үш дугаар чигелдизин чоруткан. Өрткөрткөртүн чаа кудулаашкыны болза, совет рубльди улам быжылгаан, оон садып алдынар аргалык бедиткен, болгаш чоңга бараан садыгларынын удуу-биле көвүдөткен.

1950 чылдың дүргүзүндө күрүне болгаш кооператив садыгын шугуму-биле 1949 чылга бодаарга деңгештирер өрткөрткөрткөрт чоңга садыглана бараан 30 хуу хөй. Ычанааштың ашкыч-чөм бараанынын садыглашкыны 27 хуу болган.

AЖЫЛЧЫН БОЛГаш АЛБАН-ХААКЧЫТТАРЫНЫҢ САНЫНЫҢ КӨВҮДӨЗӨНИ БОЛГаш КҮШ-АЖЫЛДЫҢ БҮДҮРҮКЧҮЛҮГҮНҮҢ ӨЗҮЛДЕЗИ

1950 чылдың төңчүзүндө ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйына ажылчынаарынын болгаш албан-хаакчыттарынын саны 39,2 миллион кижи болуп турган болгаш 1949 чылдың төңчүзүндө турганындан 2 миллион кижи хөй болган. Үлөтпүрүге, көдөзү ажыл-агыйга болгаш ыяш ажыл-агыйына, тудуушкунга болгаш транспортка ажылчынаарынын база албан-хаакчыттарынын саны чыл иштинде 1.600 муң кижи көвүдөзү, өөредилге, эртем-шынчыл болгаш эмнелге, албан черлеринге 300 муң кижи, садыг болгаш коммунал-чуртталга ажыл-агыйына—100 муң кижи көвүдөзү турган.

1950 чылда-даа болгаш эрткен-даа чылдарда ажыл чок чорук чуртка турбаан.

Эрткен чылын ус-дарганын, демир-оруктуң болгаш даг үлөтпүрүнүн учир-чөдөзү.

IX. КУЛЬТУР ТУРГУЗУУШКУНУ, КАДЫК КАМГАЛАЛЫ БОЛГаш ХОРАЙ ЧААГАЙЖЫЛГАЗЫ

1950 чылда культуру тургузуушкунунун улам ыңай хөгжүп, ажылчы чоңнарның культуру деңгели улам бедир келген.

Чыл төңчүзүндө эге, чеди чыл болгаш ортумак школаларга, техникумнарга база өске-даа ортумак өөредилге черлеринге 37 миллион кижи өөренип турган; бо өөредилге черлеринде башкыларын саны 1.600 муң кижи четкен болгаш 1949 чылдазындан 80 муң хөй болган.

1950 чылда 880 дээди өөредилге черлеринге (бот күчүлдү-биле өөренип турарларын катая санаарга) 1.247 муң студенттер өөренип турган; 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө студенттериниң саны 115 муң кижи өскөн.

Дээди өөредилге черлерин болгаш техникумнарын дооскан болгаш улус ажыл-агыйында аныктып турар тускай өртемнигериниң ниити саны 1949 чылдазындан 1950 чылда 9 хуу хөй болган.

1950 чылда дээди өөредилге черлериниң болгаш эртемниң албан черлерин аспирантуразына 21 муң ажыг эртем ажылдакчыларын белеклет турган, ол болза, 1949 чылда аспирантларын

уң эңне арыг ханныг малының талазы-биле, механизастатынган фермаларынын талазы-биле, мал ажылының бедик пордуктулуунун талазы-биле бүгү Украинада чарлыг.

1950 чылдың чазынында ОКДВА аттык колхоз «Радяньск селө» деп колхоз-биле катышкан, ол колхозтун мал ажылы өске адырларында жокудал турган. Ол улгатырган колхозтун кол зоотехниктиг Григорий Волошукту бадыйлаан. Ам ол катышкан улуг көдөзү ажыл-агый артелинин мыйыстыг бода малы, мал ажылынын хөгжүдөзүндө

гелериниң чыл планы чедир күсүтелинмээн.

Далай транспорту-биле чүк сөөртүлгезиниң планы 1950 чылда 102 хуу күсүтелинген. Далай транспорту-биле чүк сөөртүлгезин 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 9 хуу улагаткан.

Автомобиль транспортунун чүк эргилдөөзи 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 18 хуу өскөн.

VI. ПОДРЯДТЫГ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫ—31 хуу, хөмүр-даш үлөтпүрүнүн министрствозу—7 хуу, нефть үлөтпүрүнүн министрствозу—19 хуу, орук-харылзаа министрствозу—19 хуу улагырган.

1950 чылдың дүргүзүндө министрстволарын болгаш хамаарылгалыг черлериниң тудуу болгаш проект организациялары проектилерде болгаш смета-ларда артышкыныг чоруктарын узуктап турган, база ол ышкыш мурнакчы бүдүрүлгелерин чедикшикиннерин болгаш камналгалыг конструктивтиг шилчидерини көргүзүп турар проектилерде бедик бүдүрүкчүлүг агрегаттарын, бүдүрүлгениң технологтуг нормаларын болгаш методтарын ажылдап турган, тудуушкунун хуусааларын кызырып, тудуу, монтаж ажылдарын организастаар экижиди, аныктыгы бүгү хевир механизастаарын улуу-биле бедирип, тудуунун индустриалдыг методтарын улам калбаа-биле непередип турган, тудуушкунун бот-өртөөн чигедир талазы-биле ажылды чоруткан.

VII. БАРААН СААРЫЛГАЗЫН КАЛБАРТАНЫ

гаш үлөтпүр бараанырынын—35 хуу өскөн. Мооң адаанда бараанынын садыглашкыны өскөн: колбаса кылыгылары—49 хуу, балык продуктулары—29 хуу, мал саржаа—47 хуу, чигир—20 хуу, крупа болгаш макарон кылыгылары—29 хуу, сүт болгаш сүт продуктулары—30 хуу, виноград аргазы—2,5 каттап хөй, пос—36 хуу, даараан кылыгылары—33 хуу, эр, херэжөн уктар—40 хуу, хөм идик—48 хуу ажыл-агый саваны—38 хуу, чунар саван—86 хуу, паффоннар—45 хуу, родно приемниктер—26 хуу, чурук тыртар аппараттар—40 хуу, мотоциклдер—44 хуу.

1950 чылда колхоз рыноктарына көдөзү ажыл-агый продуктуларын чоңга садыглаары, ылаңгыг эвт, күш болгаш чуурга 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө улуу-биле көвүдөзү. 1950 чылда колхоз рыноктарына өрткөрткөрт кудулаары уламчылап турган.

VIII. ЛИЩЕЛЕРИН БАЗА ФАБРИК-ЗАВОД ӨӨРЕДИНИ ДООСКАН 494 МУҢ МЕРЖИЛДИГ АНЫК АЖЫЛЧЫНААРЫН ҮЛӨТПҮРҮГЕ, ТУДУГЧЕ БОЛГаш ТРАНСПОРТЧЕ АЖЫЛДААРЫ-БИЛЕ ЧОРУТКАН.

Улуу болгаш бригадалап өөредириниң база курс өөрединиң аргазы-биле 1950 чылда 7 миллион ажылчынаарынын болгаш албан-хаакчыттарынын мергежил бедирин болгаш чаа каадырлар белектөөрин чоруткан.

Улөтпүрүдө ажылчынаарынын күш-ажылынын бүдүрүкчүлүгү 1949 чылга удур 1950 чылда 12 хуу өскөн, оон иштинде машина тудуушкунунда—19 хуу, кара болгаш өңүг металлургияда—8 хуу, хөмүр-даш үлөтпүрүндө 10 хуу, нефти үлөтпүрүндө—9 хуу, хими үлөтпүрүндө—14 хуу.

IX. МАССАЛЫГ ХЕРЕГЛЕЛ БАРААНЫРЫНЫҢ ӨРТӨН СУДУЛАКАНЫНЫҢ, АЖЫЛЧЫНААРЫНЫҢ АЖЫЛ ТЕЛЕВИРИ ОССЕНИНИҢ, ТАРААЧЫНААРЫНЫҢ АКШИ БОЛГаш НАТУР ОРУЛАРЫНЫҢ УЛАГТАНЫНЫҢ БОЛГаш КҮРҮНЕНИҢ КҮСЕЛИ-БИЛЕ ЧОҢГА ТЕЛЕВИРЛЕРНИҢ БОЛГаш ЧИГЕЛДЕЛЕРИНИҢ ӨЗҮЛДЕЗИНИ ТҮҢНЕЛИНДЕ—АЖЫЛЧЫНААРЫНЫҢ БОЛГаш АЛБАН-ХААКЧЫТТАРЫНЫҢ ОРУЛГАЗЫ БАЗА ТАРААЧЫНААРЫНЫҢ ОРУЛГАЗЫ 1949 ЧЫЛ-БИЛЕ ДӨМӨЙЛӨЗҮГӨ 1950 ЧЫЛДА 19 ХУУ УЛАГТАН.

1950 чылда парлап үндүрген номнарының тиражы эрткен чыл-биле дөмөйлөзүгө 21 хуу улгатынган.

Кино-театрларын, кино үндүрер черлериниң болгаш көжөр киноларын саны эрткен чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 5 муңдан хөй көвүдөзү.

1950 чылда эмнелгелериниң, бокулга бажыңнарының болгаш өске-даа албан черлериниң база санаторияларын болгаш дыштанылга бажыңнарынын четкини алгатынган. Эмнелге черлеринде болгаш херэжөннөр божуур бажыңнарда оруннар саны 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 47 муң өскөн. Эмчилериниң санын 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 7 хуу өскөн.

1950 чылда медицина аппаратуразын, херекселдер болгаш лаборатория дериншикин бүдүрүп үндүрери көвүдөзү. Бедик шынарлыг эмнөр бүдүрүп үндүрери улуу-биле өскөн.

1950 чылда-даа болгаш эрткен-даа чылдарда коммунал черлериниң тудуушкунун болгаш хоорайлар, ажылчынаарынын суурлар чаагайжылгазынын, суг дамчыдылгаларынын тудуушкунунун, трамвай болгаш троллейбус харылзаазын калбартырынын талазы-биле база ол ышкыш чуртталга бажыңнарын газ-чынарнын талазы-биле, ногаанчыдылга, хоорайлар кудумчуларын болгаш шөддери чазал кылып болгаш кырып асфальтылаар, парктар, скверлер болгаш бульварлар кылырынын талазы-биле улуг ажылдар чорутунуп келген.

саньдан барык 2 муң кижи анып турары болуп.

1950 чылда парлап үндүрген номнарының тиражы эрткен чыл-биле дөмөйлөзүгө 21 хуу улгатынган.

Кино-театрларын, кино үндүрер черлериниң болгаш көжөр киноларын саны эрткен чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 5 муңдан хөй көвүдөзү.

1950 чылда эмнелгелериниң, бокулга бажыңнарының болгаш өске-даа албан черлериниң база санаторияларын болгаш дыштанылга бажыңнарынын четкини алгатынган. Эмнелге черлеринде болгаш херэжөннөр божуур бажыңнарда оруннар саны 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 47 муң өскөн. Эмчилериниң санын 1949 чыл-биле дөмөйлөзүгө 1950 чылда 7 хуу өскөн.

1950 чылда медицина аппаратуразын, херекселдер болгаш лаборатория дериншикин бүдүрүп үндүрери көвүдөзү. Бедик шынарлыг эмнөр бүдүрүп үндүрери улуу-биле өскөн.

1950 чылда-даа болгаш эрткен-даа чылдарда коммунал черлериниң тудуушкунун болгаш хоорайлар, ажылчынаарынын суурлар чаагайжылгазынын, суг дамчыдылгаларынын тудуушкунунун, трамвай болгаш троллейбус харылзаазын калбартырынын талазы-биле база ол ышкыш чуртталга бажыңнарын газ-чынарнын талазы-биле, ногаанчыдылга, хоорайлар кудумчуларын болгаш шөддери чазал кылып болгаш кырып асфальтылаар, парктар, скверлер болгаш бульварлар кылырынын талазы-биле улуг ажылдар чорутунуп келген.

X. НАЦИОНАЛ ОРУЛГАНЫҢ БОЛГаш ЧОҢУК ОРУЛГАЛАРЫНЫҢ ӨЗҮЛДЕЗИ

ССРЭ-ниң национал орулгаларын деңгеле өрткө-биле деңгээрге 1949 чылдан 1950 чылда 21 хуу өскөн.

Национал орулгаларын өзүлдөзи ажылчынаарынын, тараачынаарынын болгаш интеллигенциянын материалдыг байдалын экижидер болгаш хоорайга база көдөзү социалистик бүдүрүлгениң оон ыңай калбарар арганы берген.

ССР

ЭВИЛЕДДЕШКЕН РЕСПУБЛИКАЛАР СОНГУЛДАЛАРНЫҢ БУДУУЗУНДЕ

Латви улустун кайгамчыктыг чедишкиннери

Ажылчы чоннар депутаттарынын черчер Советтеринге чоокта чаа болгон сонгулдаларга Латвиян улдуз, бистич эгээртинмес социалисти Төрөз чуртувустун бугу улустары-биле кады коммунистерни болгаш партия кежигуну эвестерни сталинчы блогунун кандидаттары боттарыны эң эки оолдары болгаш кыстары дээш, улуг көдүрүшкүнүгү өөрүшкү-биле чаңгыс эп-сеткилдиг бадылаанар. Бистич республиканын ажил-агынын болгаш културазынын чече стелишкенини дугайында сөгүш салып турар совет чаакка, кайгамчык большевик партияга, улуг баштыгы болгаш башкы эш Сталинга Латвиян ажилчы чоннарын кызыгар чок ынакшылыдын болгаш бердигенин, ханызындан өөрүп четиргенин, бо чаңгыс эп-сеткилдиг чорук илереди турар.

Буржуазтыг Латвия барын европанын империалистиг күрүңелерине бе кон, сарнаг болгаш ыш бээрини чер ажалдыг придатогу турган. Латвиян улустуру хөгжүлдө чок, байла тгы докмас порттары ажалдавын турган. Латвиянч делегейин бир дугаар дайыныга когаралы Латви ССР-ниң делегейин ийи дугаар дайыныны үезинде таварышкан когаралдарындан хөй катап өзөш турган-даа болза, чөзөри чыл иштинде оон өзи бош турган Ульманстигы фашистиг болуу улустурунч денелини 1913 чылда турганыга чедир катап тургузуу беин шыдаван.

Латвиянч аш-чем болгаш чийк үлетпүр таныттым кылдыр сайзыраан. Саазын аргылыг болгаш дүк аргылыг пост-таавыны бугуруп үндүрери 1945 чылда денээрге 1950 чылда айда ортумаа-биле сес катап улгаткан. Чийк болгаш аш-чем үлетпүрүнч кылгыларынч чүүлдери үзүктел чок калбарышан, экижип турар.

Латвиянч улустурунч катап тургузушкунда болгаш хөгжүлдөзүндө бугу чедишкенин бистич бугу чуртувустун кошкаш дивес дузаламчынын, оон күчүдүгү техниканын, тотүмөс чидеини болгаш одаар чүүлүнү курлар-вырларыныч ачызы-биле чедип алдыган. Москвадан болгаш Ленинградтан, Киевтен болгаш Тбилистен, Харьковтан болгаш Ташкенттен, Бакудан болгаш Свердловскиден — чурттуң бугу уштарындан — бистич республикага муң-муң язы-бүрү станоктар машиналар, агрегаттар, моторлар, хөй санлыг дериг-херекселдер, артык кезектер, нефть продукциялары, хөмүр-даш, дүм, цемент, хөвөк, хендир, дүк үзүктел чок келип турар. Улустарынч Ленинчи-Сталинчи найыралы бодунуң илергейлөөшкенин оон тып турар.

Республиканың тудугларында болгаш үлетпүр-бугурулгелеринде ажилчы, албан-хаанчытыгарын, инженер-техниктиг ажилдакчыларын 95 хуузу социалистиг чарышка кирип турар. Стахановчуларынч саны 50000 кижи чедип турар. Чүс-чүс муң стахановчулар б—18 чылдарынч нормаларын күүсеткилен. Чийек кылдыр адаарга «ВЭФ» заводта коммунистиг шиповник В. Алексеев дайын сөөлүндө беш чылдын эгезинден бээр 23 чылдарынч нормаларын күүсеткен. Ол-ла заводтун слесари Александр Прасс 20 чылдарынч нормаларын күүсеткен. Риганың вагон тудуунч заводдун слесари Юрис Массулис — 14 чылдарынч нормаларын күүсеткен. Пост аргычылары Вера Самкованыч болгаш Эмилия Вагинаныч, дарган Осип Бидзинич, паровоз мишинизи Альфред Гравтыч, токарь Мартин Чахтыч болгаш оон-даа өскө хөй-хөй сурагылыг стахановчуларынч аттары чүгле бистич республикада билдингир эвес, харын оон девисээринден ырак черлерде база билдингир. Бугу чуртка сурагылыг кайгамчыктыг ажилдары кылган инженерлер эштер Дауговет, Пруля, Лаврусевич, Белоусов, Нечепоренко, Чередиченко болгаш мастер Зуйма оларын Сталинчы шаңналдар-биле демдеглээн.

Советтиг Латвиянч ажилчы чоннары, бугу чурт-биле кады Волгада, Аму-Дарьяда, Днепрде, Крымда, Украинада улуг тудугларга кирип турарына чоргаарланып турар. Коммунизмниң улуг тудугларыныч адынга эки шынарлыг тудуг ыштарыны эшелон-ешелону-биле үзүктел чок чүдүрүп чорудуп турар. Сталинградтын суг күжү-биле ажилдаар электро станцияныга херекселер хоорайлар аразыныч телефон станциянын чоруткан, ол ышкаш, Туркменияныч Кол ханалынын тудуунун Эргелинге херекселетнер бажыч иштинич дериг-херекселдериниң улуг чагыны күүседип турар.

Колхозчу суурларга эки шынарлыг тудуглар дээш

Улуг-Хем районунч бугу колхозтарын, да бо чылдын тудугларына ыш материалдар белекээриниң тускай бригадаларын тургускан. Ол бригадалардан 89 кижи тайгада ыш белекелинде ажилдап турар. Оларныч белекээр болгаш дилген ыш материалдарын тудуг шөлдөринге дакыларга тускай транспорт бригадаларын районунч колхозтары тустууна тургусканнар. Бо чылдын эгезинден бээр ол бригадалар 4200 кубометр ыштыг белекээрнер.

Чаа-чаа бажыңнар хүн-бүрү немежип турар

Сут-Хөл районунда Киров аттыг колхозтун тудуг ажилы калбарып турар. Колхозтун төвүндө 70 ажыг чуртталга бажыңнары, школа, эмгелек, садыг, херекселдер складтары болгаш бүдүрүлгенин өске-даа бажыңнары колхозчу суурда тургустулуван.

Бызаңчыларнын чедишкенинери

Кызыл районунда «ТАРН 12 дугаар улуг хуралы» колхозтун колхозчулары РСФСР-ниң Дээди Советиниң сонгулдалар хунунге белек кылдыр тудуглар шөлүңе 200 кубометр ыш материалдары белекээрин эш Улуг-Моңгеге удуртурган бригада чедишкенин чорудуп турарлар.

Суму Совети көдээ ажил-агый артелини багай удуртуп турар

Тере-Хөл районунч Шынаа сумузунда «Большевик» көдээ ажил-агый артели тургустунгандан бээр 2 чыл ажыг үзүктел. Бо аразында артелиң кежигүннери ниятинич ажилын бугу талазы-биле хөгжүдөр дээш коллективтиг ажил-агыйныч артык куштуг үзүлдеринге дайып кызымак ажилдап турарлар.

Четпестерни чайладыр дээш шитпирлиг болур

Сөөлү үедө Бай-Тайга райпозунун ажил-чорудулазынын байдалында элөөн четпестер бар. Оон кол чылдаагы болза, районунч-да, оон майгынынарында-да ажилдакчылары ажилды экижерип талазы-биле өзулуг сөгүш салбайн, кызымак эвес ажилдап турарында.

Парлатынмаан чагааларнын изи-биле

Барын-Хемчик районунч чаа улугтар катыштырган «Ленинчи орук» колхозунда көдээ ажил-агыйныч Уставына дүүшөс чоруктарынч фактыларын корреспондент илередиң биңөөн, чүл дээр-гане—ол колхозтун чаа сонгултуган даргазы эш Доржу колхозтун байдалын бугу талазы-биле өөренип көрбөй, аванса алыр дугайында билдиринишкни киргеп бугу кижи-лерге чөпшээрледи берип турган. Бир эвес шак ыңдыг аныялыг турар болза, ол колхозтун бугу бар тараа, зын авансага бериптер апарар.

Республикада ам 11 театрлар, 252 турум болгаш зөнер кино черлери, 600 ажыг клубтар, улус божуур болгаш култура бажыңнары, күрүңнеч болгаш профэвилениң 1250 библюотекалары, 2500 ажыг кызыл булуңнар бар.

Совет эрге-чагырганың ачызы-биле Латви ССР-ниң Эртемнер Академиязы Латвиянч төөгүзүнде бирле дугаар тургустунган. Оон 16 эртем-шиңчил институттарында 700 ажыг эртем ажилдакчылары кайгамчы тгы-биле ажилдап турар. Эртемнер Академияныч институттарындан дашнаар, Ригада эртем-шиңчилдериниң алды аңгы институттары бар. Эртем ажилдакчылары бистич үлетпүрүске болгаш көдээ ажил-агыныска практиктиг улуг дузаламчыны көргүзүп турар.

Латви болгаш орус дылдар кырында парлатынп турар оон дептерниң саны чыл тудумна өзүп турар. Маркс, Энгельс, Ленин, Сталинныч, кол чогаалдары Латви дылда шупту окулдуртунган. Нити тиражы дөрт муң сеш чүс аттыг номнарын, ол номнарын дайын сөөлүндөги чылдарда Латвияда 50 миллион хире экземплярлар чедир үндүрүп турар.

Республиканың көдээ ажил-агынын көдүрүшкүңүндө чедишкенинери Совет чаак улугу-биле үзүктел. Колхозтарынч, МТС-теринч болгаш совхозтарынч чүс-чүс мурнакчы кижилерин РСФСР-ниң орденнери-биле, медальдери биле шаңнаан. Мурнакчыларынч эн эмилигерне Социалистиг Күш-ажылдын Мадыры деп дээди атты тывыскан. Оларнын аразында «Лиепуе» деп совхозтун саначызы—23 харыг Мильда Лаздинь-Юдина база бар. 1949 чылда аңаа бжыкылаан сес инвезиң баш бурзуңден-не 5697 килограмм сүт саалдын алган. Оон ол чедишкенинериң дугайында аңаа Социалистиг Күш-ажылдын Мадыры деп атты тывыскан. Алдарынч саначы 1950 чылда база улуг чедишкенин чедип алган: долу эвес он бир айлар иштинде он инекти бирөөзинден-не 5700 килограмм ажыг сүттү саап алган.

Колхозтарынч болгаш совхозтарынч мурнакчы кижилери болза, мичуринич агробиология эртемниң чедишкенинериң чүткүлдүг пропагандистери болуп турар.

Дайын сөөлүндөги сталинчы беш чылдын чылдарында улуг ажил-агынын күчүдүгү көдүрүшкүнү-биле кады Советтиг Латвиянч ажилчы чоннарынч културулуг болгаш материалдыг чаагай амыдыралынын денели хажыг чоңка өзүп турар. Республикага өзулуг култура революциязы болган. Национал хевирлиг, социалистиг улугушарныч култура бугу талаалыг чечкелтишкенин чүгле совет тургузунуң ачызында чедип алыр аргалыг болган.

Советтиг Латвияда бугу нитинич чеди чыл өөрөдигези боттанып турар. 1550 школаларда бо өөрөдиге чылдык 282 муң уруглар өөренип турар, ол болза, буржуаз Латвия турганындан 60 муң кижи ажыг болуп турар. Школаларынч нити четкизи-биле кады ажилчыларыныч болгаш көдээ аныктарынч 75 саныг кежээки школалары ажилдап турар. 10 саныг дээди өөрөдиге черлеринде болгаш 66 техникумнарда 27 муң ажыг тускай эртемниглерин белектер турар. Латвиянч күрүңе университетиниң медицина салбырындан чыгарган, дээди өөрөдиге чери — Риганың эмчи институту 1950 чылда тургустунган.

Латви ССР-ниң колхозтары болгаш совхозтары 1950 чылда тараа белекелиниң күрүңе планын хуусаа бетинде күүсеткен дугайында эш И. В. Сталинга улуг өөрүшкү-биле айтыктал кылган.

Бистич көдээ ажил-агыныска улуг болушкун болгаш совет күрүңениң талазындан үнелеп четпес дузаламчы болза, машина-мелютеративтиг станцияларын республикага бирле дугаар тургусканы болду. Бо станцияларын дузазы-биле чартык миллион гектар болгаш шыктарын кургадыр сорулга бисте туруп турар. Шыктар болгаш ыштар кургадыр чорук болза, бойдушту чарып өскерттириң сталинчы улуг планынын чарып болбас кезээ болур.

Сөөлү үедө Советтиг Латвияда бичи колхозтарынч улгатырып катыштыгарынын улуг ажилы чорутунган. Республикага 4.118 колхозтар турган болза, ам 1827 колхозтар болган.

Колхозтарынч улгатырган чорук социалистиг хевирниң чаа суурларынын тудугларын калбартыр арганы берген. Латвиянч тараачынары хутор системазындан мөңгөзү-биле адырып, эрги көдээ чуртталганы артышкынынарын шитпирли-биле узуткап, улуг кыштык чуртталгаже кирип турарлар.

Резекенис районунч Макашен көдээ Советиниң «Май бири» көдээ ажил-агый артелиниң колхозчулары кайгамчыктыг суурну тудуп турарлар, немец фашистеринч үредеп каан Аудриниң деп көдээ суурун орунда социалистиг суурнуң куумчулары тытып турар, ында бүдүрүлгениң оран-бажыңнары, култура-амыдырал албан черлери, стадион, дыштанылга бажыңнары болгаш културулуг сессерликтиг тургустунуп турар.

Республиканың көдээ ажил-агынын көдүрүшкүңүндө чедишкенинери Совет чаак улугу-биле үзүктел. Колхозтарынч, МТС-теринч болгаш совхозтарынч чүс-чүс мурнакчы кижилерин РСФСР-ниң орденнери-биле, медальдери биле шаңнаан. Мурнакчыларынч эн эмилигерне Социалистиг Күш-ажылдын Мадыры деп дээди атты тывыскан. Оларнын аразында «Лиепуе» деп совхозтун саначызы—23 харыг Мильда Лаздинь-Юдина база бар. 1949 чылда аңаа бжыкылаан сес инвезиң баш бурзуңден-не 5697 килограмм сүт саалдын алган. Оон ол чедишкенинериң дугайында аңаа Социалистиг Күш-ажылдын Мадыры деп атты тывыскан. Алдарынч саначы 1950 чылда база улуг чедишкенин чедип алган: долу эвес он бир айлар иштинде он инекти бирөөзинден-не 5700 килограмм ажыг сүттү саап алган.

Колхозтарынч болгаш совхозтарынч мурнакчы кижилери болза, мичуринич агробиология эртемниң чедишкенинериң чүткүлдүг пропагандистери болуп турар.

Дайын сөөлүндөги сталинчы беш чылдын чылдарында улуг ажил-агынын күчүдүгү көдүрүшкүнү-биле кады Советтиг Латвиянч ажилчы чоннарынч културулуг болгаш материалдыг чаагай амыдыралынын денели хажыг чоңка өзүп турар. Республикага өзулуг култура революциязы болган. Национал хевирлиг, социалистиг улугушарныч култура бугу талаалыг чечкелтишкенин чүгле совет тургузунуң ачызында чедип алыр аргалыг болган.

Советтиг Латвияда бугу нитинич чеди чыл өөрөдигези боттанып турар. 1550 школаларда бо өөрөдиге чылдык 282 муң уруглар өөренип турар, ол болза, буржуаз Латвия турганындан 60 муң кижи ажыг болуп турар. Школаларынч нити четкизи-биле кады ажилчыларыныч болгаш көдээ аныктарынч 75 саныг кежээки школалары ажилдап турар. 10 саныг дээди өөрөдиге черлеринде болгаш 66 техникумнарда 27 муң ажыг тускай эртемниглерин белектер турар. Латвиянч күрүңе университетиниң медицина салбырындан чыгарган, дээди өөрөдиге чери — Риганың эмчи институту 1950 чылда тургустунган.

П. В. Сталин аттыг колхоз

Сут-Хөл районунч Хөр-Тайга сумузуңуң куш-ажылыныч чонундан 50 ажыг өрөгелер көдээ ажил-агый артели тургузар деп чаңгыс эп-сеткилдиг санал үндүргөш, чоокта чаа И. В. Сталин аттыг колхоз тургускан.

Мал ажилынын чедишкенинери дээш

Сөөлү чылдарынч иштинде Кызыл-оон колхоз — 125 хуу, «Баян-Хем» колхоз — 113 хуу, «Малчың» колхоз 122 хуу күүсеткеннер.

М. БЕГЗИВАА.

Көдээ ажил-агый артелиниң эр, херезген колхозчулары болгаш көдээ ажил-агыйныч тускай эртемниглериниң мал ажилында чедип алдынган чедишкенинери бжыкылап, нитинич продукттуг малынч баш санын улам көвүдөдир. оон шынарын сайзыдары дээш улам-на улуг күженишкенин-биле ажилдаары чүгула.

К. ОНГА.

КНО-нуң Кол Ассамблеясының политиктиг комитетинде

НЬЮ-ЙОРК. Катышкан Нациялар Организациясының Кол Ассамблеясының Политиктиг комитети Корея аймагынын чугаалажыры январь 23-те кагап эгелген. Бир дугаарында Индиянык төлөөлекчи Рау чүве чугаалаш, Кыдат улус республиканык комитетке харызы айтырыгы чугаалажыр болгаш тайылбырлар арганы берип турар деп мурунку хуралга медеглээн мен деп сагындырган.

Пекинде Индиянык элчини дадалааалар бар болуп турарынын талазы-биле чамдык айтырыглары Кыдат улус республиканык Улустуң топ чазаанга дыңнаткан деп оон ыңай айткан. Бо айтырыгыра Пекин харызы берген деп чугаалаш, ону Рау номчаан.

Харыда чугаалап турары: «1) Кореянын даштыкы хамык шериглерини үндүргөн турар ужурул деп принциптин бир эвес хүлээп алган болгаш практика кырынга боттадырган болза ыңчаарда Кыдат улус республиканык Улустуң топ чазаа кыдат эки-турачыларга Кыдатке эеп келир айтышыкыны бээр хүлээлгени бодунга алган турар ийик. 2) Кореяга дайынны доозар болгаш корей айтырыгларын тайык эзу-биле таарыштырары кандык болуп турарыл дээрге, бис ийи арга-биле ажылдаар ужурул деп санап турар бис.

Бирөөде: боолаашкыны кызыгаарлык үеде сонсадыр дугайында айтырык чеди чурттарнык конференциясының бир дугаар хуралына дугурушкан турар.

Ийде: Кореяда дайын бүрүнү-биле сонсатынган болгаш Чоон Азияга тайык хандыргышкан турар дээр болза, дайынны сонсадырынын хамык негелдерин политиктиг айтырыглар-биле хол-баштыр чугаалашкан турар ужурул. Моон адаанда айтырыглар талазы-биле дугурушканы чедип алыр: Кореядан даштыкы хамык шериглерини үндүргенине чугула хемчеглер; Кореянык иштиня керектерин корей улус боттары шиттирлээринге базымнар болгаш хемчеглер талазы-биле корей улустуң саналы; Канар болгаш Потсдам декларациялары эзугаар Тайвандан болгаш Тайван провинциядан америк чепсектиг күштерини үндүрери; Ырака Чоон чүке-хамаарык өске-даа айтырыглар.

3) Катышкан Нациялар Организациясына Кыдат улус республиканык дүрүм эзугаар кирижи бүрүн бадыла-тынган турарын хандыр ужурул». Азиянык 12 чурттарнык төлөөлекчилери Пекин чазаанык үстүдө айтыккан медеглелин чугаалажыр дээр январь 22-де ужурашкан деп Рау оон соонда медеглээн. Консултация кылырынга ам-даа элээн үе негетинер деп чүвени айтыккан, Пекинин чаа медеглелин талазы-биле төлөөлөр чүве чугаалаар аргалык болган соонда комитет ажылын ийи хонукта чапсарладыр деп Рау санал кириген.

Рауның соонда чүве чугаалаан Эквадорнык төлөөлекчизи Коведо медеглелин өөренип көөр арганы бээр-биле болгаш бодунуң чазаа-биле консултация-тарын төлөөдө, комитеттин ажылынга чапсар кылыр дугайында Рауның саналы дөткөөн.

Грециянык төлөөлекчизи комитеттин ажылынга чапсар кылырынга удурулган.

Дарааменда чүве чугаалаан Боливиянык төлөөлекчизи январь 22-де америк шиттир төлөөлели дээр бадылаар

деп турганын медеглээн, ыңдыг болза-даа, чаа медеглел алдынган чүве төлөөдө, арай орайтадыр чүве чугаалаар дээр.

Таиландык төлөөлекчизи Катышкан Штаттарнык резолюция төлөөлели дээр бадылаарын дыңнаттышан, Рау-нук номчуп дыңнаткан медеглелин «чугулага көөр» деп немөөн.

Оон соонда Совет Эвилелиниң төлөөлекчизи Царапкин Кыдатты «агрессор» деп буруудадырын сүмелетип турар америк төлөөлели кириери болза, Катышкан Штаттар Кореяга дайын эгелээнинден бээр оларнын кам-галап келген туржун камгалашышан турар-дыр деп медеглээн. Оон соонда Царапкин Кореяда америк агрессиянык төөгүзүнүң допчулалын кылган.

Америк чаа резолюция төлөөлелин америк агрессияны чажыр дээр база оон ыңай калбартыр дээр кириген деп чүвени Царапкин түңнелинге медеглээн.

Катышкан Нациялар улуг айыл-биле холбашкан бо ийленчекче боттары кири тыгыра бээрин болдурубас ужурул. Мындыг чылдаганаарынын ужурунда совет төлөөлөр америк төлөөлелиге удур бадылаар апаар деп Царапкин чугаалаан.

Израильдык төлөөлекчизи Эбан кыска чалсар дугайында саналды деткир деп медеглээн.

Англиянык төлөөлекчизи Джебб, Рау-нук саналын деткени. «Моон-биле чер-гелештир бистиң чурттарнык чазактары-биле консултацияш алырының чугула үези чинигин чок тургустунган» деп Джебб чугаалаан.

Гондураска болгаш лисинманчы бөдүтүк төлөөлекчилери боттарының чугааларына америк төлөөлели хүлээп алырын кызыдып турганнар. Турциянык төлөөлекчизи база-ла маңаа дөмей медеглелин кылган.

Египеттиң төлөөзи Фаизи, Филиппинерниң төлөөлекчизи Ромуло АКШ-тың Кыдатты чугаалажырын сонгарлаашкыны чогу-биле чугаалажыр деп негелденгени шиттирели-биле удурулган. Ыйыкча өөренип көөрү чорудары Фаизи кыйгырышан, 48 шап иштинде чапсар кылыр дугайында саналды хүлээп алып идегели илереткен.

Оон соонда Сальвадорнуң төлөөлекчизи Кастро чапсарлаашкыны удуруланын медеглээн болгаш америк шиттир төлөөлелин деткээн. АКШ-тың төлөөзи Остин Кыдаттың саналын Рау тайылбырлап көргүскенин бодуудуарын орадыктып турган. Кыдаттык медеглели Катышкан Нацияларга адрестевээн деп бадыткап чугаала-шышан, ук медеглел болза, «чаа чүве» болбайн турар деп медеглээн. Остин АКШ-тың резолюциясын дүргөн хүлээп алырын негээн.

Оон соонда комитет удурулганга 23, дадалаашканы 6 болуп турда 27 бадылаашканын-биле хуралды хаар болгаш дараазынык хуралын январь 24-те хүндүс кылыр деп Рауның саналын хүлээп алган.

Бо санал дээр бадылаан төлөөлөр-ини шитинде Совет Эвилелиниң, Англиянык болгаш Франциянык, Канада-нык болгаш Муруну Африка Эвилелиниң төлөөлекчилери бар, дадага элээн-нар Австралиянык, Чаа Зеландиянык болгаш Аргентинанык төлөөлери бол-гаш өскелер болур.

(СЭТА).

АКШ-та реакционерлер „Дейли уоркер“ солунуң хоругдаарын оралдажып турар

НЬЮ-ЙОРК. «Солун садыгжылары-ның Нью-Йорк ассоциациясы» дээр черин удуруччу Рихтер дээр АКШ-тың коммунист партиязынык органы «Дейли уоркер» солунуң хоругдаарын негеп, Нью-Йорк штатының губернатору Дьюнге телеграмма чоруткан. Рихтер болза, аңаа чылдаган кылдыр солун садыгжыларының хой руузу «Дейли уоркер» солуну садыгжыларын ойталап наапкан деп меделээрин оралдажып турган.

Аңаа холбаштыр «Дейли уоркер» солунуң айтып турары болза, компар-

тиянык органы садыгжыларын ойталаар дээр саналды дээр бадылаашкы бергенериниң черек кырында шын санын чарлаарындан Рихтер боду база ойталаан. Рихтерниң баштап турары организация дээрге, солун садыгжы-ларының чөгөнгич эвээш кезин болуп турар, ыңчангаш Рихтер болгаш оң реакциялыг эдеринчилери чеже-даа ың-чап турза «Дейли уоркер» Нью-Йоркка мурунку хевээр садыгжылар апаар деп ук солун айтып турар.

(СЭТА).

Дайын кыпсыкчызы Даллестик Оожум океанык агрессчи пактазының организаакчызы

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк пост» солунуң Вашингтон корреспонденти Алленниң бийик турары болза, Япо-ниянык төлөөлел турар тайбык керээзиниң ажылын чугаалажыры-биле Даллестик Японияга чораны: «Оон сорул-газы болза, тургузуу-биле-даа, сорулгазы-биле-даа антикоммунист Соңгу-Атлантиктик пактазы дег, Оожум океанык пактазының үндэсинин тургузары болур. Даллестик о план-биле холбашкан дугуружула кылыры-биле Филиппинерге, Индонезияга, Австралияга бол-гаш Ново-Зеландияга чораш келир. Даллестик бодунуң ол немелде сорулгазы-ның дугайын даштыкы херек палатазы-

ның төлөөлекчилериниң комиссиязы-биле чөвүдөл хуралына дыңнаткан. Оон ол керээ төлөөлел турар ажылы Оожум океан пактазы-биле ханы харылаалык деп тайылбырлаан».

Корреспондентиниң сөзү-биле алырга, Оожум океан пактазының баштайгы киржикчилери болза, Катышкан Штаттар, Австралия, Новая Зеландия, Филиппинер, Япония болгаш Индонезия болур дээр. Инди-Кыдатка, Бирмага, Таиландга болгаш Малайяга «шериг дузаламчызы» АКШ көргүзөр, Англия болгаш Франция ол пактага кир-шипес.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол командьлалының дыңчады

ПХЕНЬЯН. Кореянык улус-демократтыг республиканың Улустуң армиязының Кол командьлалының январь 27-де медеглэни болза:

Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады дайын-нарга базымшыкыны чорударын бүгү

фронтларда үргүлчүлөп турарлар. Амгы үеде фронтуда онза өскер-лишкенин болбаан.

Январьның 26-да Улус армиязының ужар-чүлү Пхеньян районунга дайынның бир самолөдүн андара аткан. (СЭТА).

ПХЕНЬЯН. Кореянык улус-демократтыг республиканың Улустуң армиязының Кол командьлалының январь 28-те дамчыткан медээсинде чугаалап турары болза, Улустуң армия-

зының кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады фронтунун бүгү кезектеринге идепкейлиг дайынчы чорудушкуннары чоруткан. (СЭТА).

Венгриянык улус ажыл-агыйының чедишкени

БУДАПЕШТ. Беш чылдың бир дугаар чылы — 1950 чылдың планының күүселдэниниң түңнелдериниң дугайында Венгриянык төп статистик эргелелиниң дыңнадыын солуннарда пар-лап үндүргөн.

Фабрик-завод улутпур 1950 чылда планын 109,6 хуу күүсеткен. Аар улутпур талазы-биле планын 110,5 хуу, чик улутпур талазы-биле — 108,8 хуу күүсеткен. Фабрик-заводтар улутпур 1949 чыл-биле дөмейлээрге 35,1 хуу өскөн, малдың баш саны 3,5 катап, бүгү үезинде көрдүгениниң 40 хуузу болуп турар.

Аар улутпурнуң бүдүрүлгези 1949 чылдың деңгелин 36,2 хуу ашкан, чик улутпурнуң бүдүрүлгези 34,0 хуу. Даг улутпур 1950 чылдың планын 106,4 хуу, нарын механик бүдүрүлгези планын 146,4 хуу күүсеткен.

Хомур-даш тывыкы 1949 чыл биле дөмейлээрге 112 хуу болган, шой болгаш каң бүдүрүлгези 117,8 хуу, демир чонар станоктар бүдүрүлгези 195,9 хуу, автобустар 247,2 хуу, тууйбу 206,1 хуу. Туудул улутпур 1950 чылдың планын 130,7 хуу күүсеткен, 1949 чылдың туудул улутпурнуң бүдүрүлгезинге деңизерге 226,1 хуу болган.

Көдөө ажыл-агыйының планын көжүлдөш үргүлчүлөп турар. Чурттуң көдөө ажыл-агыйы 1950 чылда бодаарга тарааны 9,2 хууну артыкча берген. Күрүне ажыл-агыйларында болгаш бүдүрүлгө кооперацияларының кызыл-тас болгаш көк-тараа дүңдү хуу ажыл-агыйлардан дыка бедик болган.

Күрүне ажыл-агыйларының шөлү 1949 чыл-биле деңизерге 53,1 хуу калбарган, тракторларны 160,1 хуу, мы-ыстыг улуг бода малдың баш саны 111,7 хуу өскөн, хаваннар 305 хуу,

хой 86,3 хуу, чылгы мал 145,1 хуу өскөн.

Бүдүрүлгө кооперацияларының тараа шөлдери чыл дургузунда 2,6 катап өскөн, малдың баш саны 3,5 катап, бүдүрүлгө кооперацияларының өрөгези чыл төңүзүндө 90 муң четкен.

Көдөө ажыл-агыйының социалист секторунда тракторлар саны 4,468 чедир көвүдээн.

Демир оруктар чылдың сөөртүлгө планын 101,4 хуу күүсеткен. 1950 чылдың бүгү капитал салышкынының нити түдү 1949 чылдың деңгелин 67,4 хуу ажыл турар.

Ажылчыннар болгаш албан-хаакчы-тарын саны 1950 чылда 223,100 киши, 1949 чылдың ортумак көргүзүп ашкан. Фабрик-заводтарнык улутпур-леринде ажылчы чоннарын саны 103 муң чедир өскөн, туудул улутпурунде 83 муң чедир өскөн, ыңчангаш 591 чыл планында ажылчы чоннарын саны өстүрериниң 40 хуузу күүседип турар. Бүгү улус ажыл-агыйында ажал төлөвири ортумаа-биле 16,6 хуу өскөн.

Ажылдың бүдүрүчүлүү 20,1 хуу бедик болгаш беш чылдың планында, ажылдың бүдүрүчүлүү өстүрери 40 хуу ашкан.

1950 чылда социалист культуранык бүгү адырларында өвөөш эвес чедишкенини чедип алган.

1950 чылдың национал орулга, 1949 чылдан 20 хуу бедик болган.

Социалист секторун көжүп турар дугайын, 1950 чылда ол сектордан кирген национал орулга 1949 чылдан 58,8 хуу ажыл болганын айтып турар. Националдын нити орулгазының иштинде социалист сектор чыл тургузунда 53,8 хуудан 70 хуу чедир беден. (СЭТА).

Вьетнама француз империалистерге американнар дузалажып турар

ПАРИЖ. «Орор-франс либр» солунуң корреспондентиниң дыңнадып турары болза, «Инди-Кыдатта француз эвилелиниң шериглери хун-бүрдө америк шериг боо-чепсекти болгаш материялдары ат турарлар, хой кезээ-ле чик танкалар, оларнын саны болза, улам-на өзүп турар. Сайгонда американык шериг миссиязының бир төлөөлекчизи американык бо дузаламчызы моон сөг-гаар улам-на дүрдөткен темпилер-

биле көргүстүнер апаар» деп медег-лээн.

Оон ыңай Франциянык шериг коман-дылалының дыңнадыын барымдалаш солунуң медеглел турары болза, Вьетнама болган сөөлү тулчушкуннарга Франциянык ужар-хемелери Кореяга америк ужар-чүлүдүн ажылап турганы кыпсыр болгаш частыр бомба-лары ышкаш шак ыңдыг хевирлиг бомбаларны октагылаан. (СЭТА).

Инди-Кыдаттың улустарына удур Француз-америк сүлчээ

НЬЮ-ЙОРК. Сайгондан Ассошиэ-тед пресс агентилениң корреспондентиниң дамыдып турары болза, Франциянык премьер-министри Плевенге баштаган француз миссиянык төлөөлекчилери-биле чугаалажышкына кирижи дээр АКШ-тың Инди-Кыдатта элчини Хит Инди-Кыдатка дайын байдалының дугайында илеткел кылыры-биле Вашингтонче үнүккен.

Хит айттарынын мурунда Бао-Дай-биле сүмелешкен. Корреспондентиниң дыңнадыындан алгаш көөрге, Вьетнамык армиязында удур демисежир төлөөдө, шеригни тургузар херикке

Француз—америк дем-катыжышкыны-ның быжыглаашканы дээр бүгү күштү салырын Хиттен Бао-Дай дилээн деп чүве билдингир. «Инди-Кыдатта фран-цуз шеригниң кол командьлалының дээди комиссари генерал де Латтр Де Тессинь Хо Ши Минниң шеригниң өзүп турар дайынчы күш-шыдалына туржуп шыдаар аргалары француз шериглерге бээр төлөөдө хөй быжыг-лаашкыныны дилеп турар» деп кор-респондент бижип турар.

(СЭТА).

АКШ Иранче чепсек кирип турар

ТЕГЕРАН. «Кейхан» солун болгаш «Журнал де Тегеран» медээлел турары-биле алырга, Иранның муруну эринде Бендер-Шахпур порта Амери-канык далай судуоз чедип келген. Сл судуо Америкадан Иранче хөй шериг чепсээ, оон иштинде ортумак танкалар, зениттик боолар, хөй саныг пулемет тур болгаш шеригниң өске-даа хөй сан-ныг чепсек-херекселдерин сөөртүп кел-

ген. Солуннарың медээлел турары болза, ол боо-чепсекти Иранчың чазаанга «дайынга дузалаар америк программаны» эзугаар өкөп берип турар.

Шак ыңдыг чүктөр сөөрткен пароходтар чооку үе иштинде Иранга база келири чылгаш чок деп билер ужурул деп солуннар медеглел турар. (СЭТА).

Голланды чазактын албанындан дүшкени

ЛОНДОН. Гаагадан Рейтер агент-линиң корреспондентиниң дам-чыдып турары болза, январь 24-те

премьер-министр Дрейс баштаан гол-ланди чазак албанындан дүшкен. (СЭТА).

Чилиде коммунистерни хоругдаан

МОНТЕВИДЕО. «Ла пренса» деп органтин солунуң дыңнатканы болза, Чилиниң коммунист партиязының улуг болүк кежигүннери кара-бажындат-

кан. Олар болза, чуртка бүгү-ниити ажыл соксадышыкыны чарлаарын белеткээн деп буруудатырып турар. (СЭТА).

Турк үлетпур-бүдүрүлгелер америк дайын кыпсыкчыларының албанында

СТАМБУЛ. «Ени стамбул» солунуң медээзин эзугаар алырга, Анкарада турк шериг заводтарын «алгыдып калбартырынык болгаш оларнык бүдүрүкчү күштерин хун-бүрүнчү негелде-лерин хандырып шыдаар деңгелге чедирериниң дугайында» Турцияга шериг «дузаламчызы» көргүзериниң талазы-биле турк эрге-чагыргаларнык болгаш

америк миссиянык аразында чугаала-жышкынынар доозулган. Солунуң медээлел турары болза, чугаалажышкынынарнык түңнелинде ол сорулга-биле америк шериг дузаламчы-зының фондурларындан 70 миллион турк лираны (акшаны) тускайлап бээр дугайында шиттирини хүлээп алган. (СЭТА).

Телепресс агентилели КНО-нун секретариатында америк шпион четкизиниң дугайында

ПРАГА. Телепресс агентилениң корреспондентиниң Нью-Йорктаң дам-чыдып турары болза:

Америк разведканың Лейк-Самсесте федералдык бюрозу КНО-нун секретариатында бодунуң шпион четкизин ту-руп турар. Бунда разведканың федералдык бюрозунуң (РФБ) системин сек-ретариаттың ажыл-агый килдиниң удуртукчуу Франк Бэгли баштап турар. АКШ-тың политиказынга хөңчү чок чо-руун дорту-биле ийикте азы чакыды-биле илередип, АКШ-тың официалдыг төлөөлекчилериниң ажыл-чорудугазын шүүмчүлөп турар секретариатта деп-шилгелиг ажылдакчылары Бэглиге

баштаган шпионнар тыңгымы-биле келеп, хынап чоруп турарлар. Бэглиниң шпионнары секретариаттың турар ба-жынында лифтерлер, дүнени таңкыла-дар, чөм дайычыллары, бажык шевер-лекчилери болуп алган ажылдап турар. КНО-нун секретариатынын ажылдакчы-лары ол чорукка удур күштүг килең-нээзинин илередип турар. Катышкан Нациялар Организациязы-ның ында томулап тургузуу каан ал-бан-хаакчытарынның бирээзи болур Бэгли—чоокта чаа Нью-Йорктуң поли-цейжиж турган.

(СЭТА).

Бодунуң эвилелчилеринге Вашингтоннуң чаа базышыкыны

ВАШИНГТОН. АКШ-тың күрүне секретари Ачесоннуң парлап үндүргөн медеглелинде чугаалап турары болза, КНО-нун политиктиг комитетинден Кореянык болгаш өске-даа Чоон-чүктүң айтырымына хамаарып принциптериниң дугайында хүлээп алган медеглелинге Кыдат улус республиканың даштыкы херектер министри Чжоу Энь-лайның харызы болза «Катышкан Штаттар

нык чазаанга хүлээп алдымач чүүү болур» деп турар. АКШ-тың эвилел-чилеринге базымшыкыны ажык-биле көргүсүшкан, Ачесоннуң медээлэни болза, «Кыдат харызы Катышкан На-цияларга база черле хүлээп алдымач деп чүвеге мен чигилмейн тур мен» дээр.

(СЭТА).

„Юманите“ болгаш „Либерасьон“ солуннарда удур француз чазактың каржы хемчеглери

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилени-нин медээлел турары болза, январь 24-те чазактың дузалаан эзугаар «Юманите» болгаш «Либерасьон» сол-луннарың бүгү тиражын хавырып алган.

за-даа, ол ийи солуннар генерал Эй-зенхауэрниң Францияга келгенинге удур «Астория» гостиницаның муруну-га болур дээр демонстрацияга чоңук кирижириңиң дугайында кыйгырыгы парлап үндүрүпкөнер.

(СЭТА).

Грецияда полицейжи террорунун ыят чок үүлгедин

СОФИЯ. Болгар телеграф агентиле-ниниң дамытыканы болза, Афиньга С. Казандрас болгаш Н. Пидикас деп грек патриотчуларны боолар өлүргени-ниң дугайын «Хостуг Греция» деп радиостанциязы дыңнаткан. Дыңнадыг-

да оон ыңай чугаалап турары болза, Грецияда АКШ-тың элчини Парифуа-биле Вензелостуң ужурашканының сөөлүндө оларны адып өлүргөн дээр.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ГРИППТИ НЕПТЕРЕТПЕЦЕР!

ГРИПП—халдамырлыг авыры. Чараанык чаштанчызындан, азы-рып бышкырганындан болгаш чоок тургаш чугаалашканындан дамчып халдаар; авыры кижиниң дүпкүзүндөн болгаш чөдүргенинде, ошканырындан болгаш хол тутчуп мендилежиринде; авыры кижиниң ажылап турган аржылындан, думчук аржылында, аяк-савазындан болгаш өске-даа чүүлдерин дамчыштыр халдаар авыры.

Грипп колдуунда думчук суу төктүрү-биле, чөдүл-биле, нити кошкаашкы-биле, эът изини (температура-биле) авырып илерээр.

Грипптен авырып берген үеңдерде доп-доран эмчиге барыңар база эмчиңиң айт-кан чурумун болгаш эмнээшкенин шыгык сагыңар.

БӨДҮН БОЛГАШ ДОЛГАНДЫР ТУ-РАРЛАРНЫ ГРИППТЕН КАНЧААР КАМ-ГАЛААРЫЛ?

Чөдүреринде болгаш бышкырынар-да долгандыр турарлардан өскөр көрүң-гөш, аскынары болгаш думчулары думчук аржылы-биле дугаанар, шала кырынче дүп-күрбөнер.

Хол тутчуп мендилежиринден болгаш ошканышкындан чылгаш чорунар.

Холунары үргүчү-ле чунар, мага-бо-дуларны, иштики болгаш даштыкы хевинерин аргылашкыны сагыңар. Холунары чөм чиндилерин мурунда чунар.

Грипптен аараан кижиле чангыс орунга удуванар, нити аржылы-ды, думчук аржылы, дөжөктин болгаш өске-даа хөп чүүлүн ажы-лаванар, база чангыс савадан чөм-немеснер.

<